

ZO 17.02.19 - CONCERTZAAL

LE CONCERT OLYMPIQUE O.L.V. JAN CAEYERS ALEXANDER MELNIKOV (PIANO)

Beethovens noodlot -
Beethovens 4de pianoconcerto

QUINTESSENCE #4

De vijf pianoconcerti van Beethoven. Alle vijf in één seizoen.

Uitgevoerd door vijf verschillende orkesten,
door vijf internationaal vermaarde pianisten.

CCHA.BE

ZO 17.02.19 - CONCERTZAAL

**LE CONCERT
OLYMPIQUE** O.L.V. JAN CAEYERS
**ALEXANDER
MELNIKOV** (PIANO)

Beethovens noodlot -
Beethovens 4de pianoconcerto

QUINTESSENCE #4

De vijf pianoconcerti van Beethoven. Alle vijf in één seizoen.
Uitgevoerd door vijf verschillende orkesten,
door vijf internationaal vermaarde pianisten.

PROGRAMMA

Jeroen D'hoë ⁽¹⁹⁶⁸⁾
Chamber symphony

Ludwig van Beethoven ⁽¹⁷⁷⁰⁻¹⁸²⁷⁾
Pianoconcerto nr. 4 in G, op. 58
Allegro moderato
Andante con moto
Rondo (Vivace)

solist: Alexander Melnikov

pauze

Ludwig van Beethoven ⁽¹⁷⁷⁰⁻¹⁸²⁷⁾
Symphony nr. 5 in c, op. 67
Allegro con brio
Andante con moto
Scherzo (allegro)
Allegro – Presto

Coriolanus Overture, op. 62

TOELICHTING

Jeroen D'hoë, *Chamber Symphony*

De Belgische componist Jeroen D'hoë componeerde in opdracht van Le Concert Olympique een nieuw orkestwerk met Beethovens orkestklank als uitgangspunt. De Chamber Symphony is tot stand gekomen na een intense researchperiode van 6 maanden waarin D'hoë zich heeft verdiept in de symfonieën, de belangrijkste sonates en de late strijkkwartetten van Beethoven. D'hoë heeft een boeiende synthese gemaakt van de verschillende muzikale vormen en vooruitstrevende concepten die eigen zijn aan Beethovens werk.

“Ik ben vanuit mijn eigen ideeën aan het werk gegaan met in het achterhoofd de inspiratie van Beethoven als grote kunstenaar, briljante componist en vooruitstrevend denker.” – JEROEN D'HOË

Het hoofdthema is ontstaan uit een sequens van akkoorden met een organische en eerlijke melodie die uitgepuurd wordt in een boeiende variatierEEKS. Het thema dat niet exclusief Beethoveniaans is maar wel uit zijn tijd komt, is het principe *‘durch Nacht zum Licht’*, een soort verlichtingsgedachte. Letterlijk betekent het ‘vanuit de duisternis naar het licht’ of ‘vanuit de verwarring naar het inzicht’. Dit is een metafoor, de kerngedachte van deze compositie.

“Beethoven was één van de grootste muzikale genieën aller tijden. Hij creëerde prachtige, eenvoudige melodieën en ging daar op een vernieuwende manier mee om in zijn composities. Ik werd hierdoor meer dan ooit geïnspireerd bij het componeren van de Chamber Symphony.” – JEROEN D'HOË

Ludwig van Beethoven, *Pianoconcerto nr. 4 in G, op. 58*

Het *Pianoconcerto nr. 4* (1806) is Beethovens vierde en voorlaatste concerto voor piano en orkest, en tevens het laatste dat hij schreef om zelf als solist uit te voeren. Nadat zijn eerste twee pianoconcerti nog op klassieke leest geschoeid waren, en hij in zijn derde concerto een meer monumentale stijl ontwikkelde had vanuit Mozarts

erfenis, opteerde Beethoven in zijn *Vierde Pianoconcerto* voor een uitgesproken serene en lyrische aanpak. Opmerkelijk is daarbij de bijzonder originele omgang met de concertovorm. Zo zet de openingsbeweging, *Allegro moderato*, niet in met een uitgebreide orkestinleiding, zoals de traditie het voorschreef, maar heel verrassend met een 'dolce', meditatieve frase van de piano. Die wordt door het orkest pianissimo en bovendien met een onverwachte harmonische wending beantwoord. Daarmee is meteen de toon gezet voor het vervolg van dit werk, dat niet voor niets door een tijdgenoot-muziekcriticus omschreven werd als Beethovens wonderbaarlijkste en meest eigengereide concerto.

De tweede beweging, *Andante con moto* is al minstens even vernieuwend. Het onstuimige ensemble van strijkers speelt unisono en staccato, in een gepunteerde ritmiek, en wordt telkens *molto cantabile* en *molto espressivo* beantwoord door een poëtische pianopartij. Pas in de slotmaten verzoenen de strijkers zich met de solist, en maken hun onverstoorbare staccato's plaats voor milde harmonieën. Reeds in de 19de eeuw werd deze beweging vergeleken met de mythe van Orpheus, die met zijn lierspel de Furiën en de wilde dieren tot bedaren kon brengen.

Zonder onderbreking gaat deze muziek over in de slotbeweging *Rondo, Vivace*, een wervelende rondofinale, gebaseerd op een thema dat eerder aansluit bij de traditiegebonden sfeer van Beethovens vroegere concerten.

Ludwig van Beethoven, *Vijfde symfonie in c, op. 67*

De *Vijfde symfonie* heeft een lange ontstaansgeschiedenis van meer dan vijf jaar. Beethovens plannen om een *Symfonie in c* te componeren, dateren reeds uit het jaar 1803, op het moment waarop hij volop werkte aan de Derde symfonie. In het voorjaar van 1804 zette hij de eerste muzikale ideeën – waaronder het bekende 'klopmotief' – concreet op papier. Het was Beethovens ambitie om met zijn *Symfonie in c* Parijs te veroveren, maar we weten ondertussen dat dit niet gelukt is.

Het heeft uiteindelijk nog tot 1808 geduurd vooraleer de *Symfonie in c* klaar was. De belangrijkste verklaring was dat Beethovens aandacht tussen januari 1804 en maart 1806 volledig werd opgeëist door zijn opera *Leonore*. In het najaar van 1806 nam Beethoven de draad weer op, maar ook nu onderbrak hij het werk, ditmaal omdat hij de voorrang moest geven aan concrete en goed afgebakende opdrachten: *het Vioolconcerto*, een *Symfonie in B* (die dan als 'vierde' genummerd werd) en de *Missa in C*. Beethoven moest immers van zijn muzikale pen leven!

De grote doorbraak vond plaats vanaf september 1807 en op een zestal maanden tijd was de nieuwe symfonie zo goed als afgewerkt. En zoals het vaak het geval was, legde Beethoven tegelijkertijd de kiemen voor een volgende compositie: de *Pastorale*. Beide werken zouden voortaan gekoppeld door het leven gaan: ze werden samen ten doop gehouden tijdens de Akademie van 22 december 1808 in het Theater an der Wien in Wenen en verschenen nagenoeg tegelijkertijd in druk bij de uitgeverij Breitkopf & Härtel in Leipzig (voorjaar 1809).

De ware zin van Beethovens *Vijfde symfonie* ligt in de metamorfose van c-klein naar C-groot die zich in deze symfonie voltrekt, en die als metafoor voor de bevrijding van het licht uit de duisternis begrepen kan worden. Het is van grote symbolische betekenis dat deze gedaantewisseling ook gepaard gaat met een verandering van de orkestklank. Tijdens het hymnische slotdeel wordt de instrumentatie immers verrijkt met een piccolo, een contrafagot en drie trombones. Zo ontstaat een nieuw klankbeeld dat typisch was voor de Franse revolutiemuziek, zoals wij die onder andere bij Gossec, Reicha, Méhul en Cherubini hebben leren kennen. Deze associatie en de daarmee samenhangende politiek-ideologische connotaties zullen geen enkele toehoorder in Wenen ontgaan zijn!

Ludwig van Beethoven, *Ouverture zu Collin's Trauerspiel "Coriolan"*, op. 62

Hoewel de titel misschien het tegendeel suggereert, gaat men er vandaag van uit dat Beethoven de *Ouverture zu Collin's Trauerspiel 'Coriolan'*, opus 62 (1807) niet schreef als voorspel bij het theaterwerk 'Coriolan' van de Weense schrijver Heinrich Joseph von Collin, maar veeleer als een zelfstandige concertouverture.

Collins treurspel 'Coriolan' leverde daarbij wel de inspiratie voor Beethovens compositie. De tragedie vertelt het verhaal van de Romeinse patriciër Coriolanus, die nadat hij uit Rome verbannen werd, wraak wil nemen door met een vijandig leger tegen zijn geboortestad ten strijde te trekken. Wanneer zijn moeder hem komt smeken om Rome te sparen, wordt hij met een dilemma geconfronteerd en ziet hij geen andere uitweg dan een einde aan zijn leven te maken.

In zijn compacte orkestwerk tracht Beethoven deze dramatische gebeurtenissen niet na te vertellen met muzikale middelen, maar concentreert hij zich vooral op de tegenstrijdige gedachten en emoties die in Coriolanus' hoofd omgaan: vastberadenheid en vergeldingsdrang, onrust en twijfel, maar ook gevoelens van medeleven, die het duidelijkst verklankt worden in het lyrische tweede thema.

Typische ingrediënten van Beethovens heroïsche stijl zijn duidelijk herkenbaar: de keuze voor de tragische toonaard c-klein, de imposante unisono's in de strijkers, de robuuste fortissimo-akkoorden, de stuwende ritmiek, het dramatische gebruik van de stilte en de ontwikkeling van een hele beweging vanuit de meest elementaire melodische motieven. In tegenstelling tot andere heroïsche orkestwerken uit Beethovens middenperiode, zoals de *Vijfde Symfonie* of de *'Egmont'-Ouverture*, eindigt de *'Coriolanus'-ouverture* echter niet met een grootse triomf. In plaats daarvan wordt de ondergang van de held symbolisch weergegeven door het heroïsche beginthema in de slotmaten te fragmenteren en het vervolgens in stilte op te lossen.

ALEXANDER MELNIKOV

Alexander Melnikov (1973) studeerde af aan het Conservatorium van Moskou onder Lev Naumov. Melnikov won belangrijke prijzen bij vooraanstaande wedstrijden zoals de Internationale Robert Schumann-competitie in Zwickau (1989) en het Koningin Elisabeth Concours in Brussel (1991). Alexander Melnikov kreeg al vroeg belangstelling voor de historische uitvoeringspraktijk, waarbij hij vooral beïnvloed werd door Andreas Staier en Alexei Lubimov. Zo treedt Melnikov regelmatig op met bekende historische ensembles waaronder het Freiburger Barockorchester, Musica Aeterna en Akademie für Alte Musik Berlin. Als solist concerteerde Alexander Melnikov met orkesten zoals het Koninklijk Concertgebouw Orkest, Gewandhausorchester Leipzig, Philadelphia Orchestra, NDR Sinfonieorchester, HR-Sinfonieorchester, Russian National Orchestra, Munich Philharmonic, Rotterdams Philharmonisch Orkest, BBC Philharmonic, Orchestre des Champs-Élysées en de NHK Symfonie. Melnikovs band met het label harmonia mundi kwam tot stand via zijn vaste recital partner, de violiste Isabelle Faust. Voor de complete opnamen van Beethovens sonates voor piano en viool in 2010 ontving het duo zowel de Gramophone Award als de Duitse ECHO Klassik Preis en een nominatie voor een Grammy. Op hun meest recente cd staan de sonates voor piano en viool van Brahms. Zijn discografie is verder voorzien van werken van Brahms, Rachmaninoff, Shostakovich, Scriabin en Prokofiev.

Alexander Melnikov © Marco Borggreve

LE CONCERT OLYMPIQUE

Driven by vision & mission...

Het Belgische orkest Le Concert Olympique werd in 2010 opgericht door Jan Caeyers met een duidelijke missie: Beethoven en zijn tijdgenoten Haydn en Mozart spelen op het hoogste niveau, met de beste mensen en in de beste omstandigheden. De uitgediepte visie op de muziek van Beethoven, die Jan Caeyers formuleerde in zijn Beethovenbiografie (2009), wordt met dit orkest omgezet in een klinkende realiteit en een unieke concertbeleving. Le Concert Olympique brengt uitvoeringen van klassieke grootmeesters (Beethoven, Haydn, Mozart) die hoogstaand en meeslepend zijn van bekende en minder bekende composities in de zuiverste vorm. Zo werden in 2017 en 2018 de *Missa Solemnis*, *de Missa in C* en het *Oratorium Christus am Ölberge* van Beethoven uitgevoerd in samenwerking met het gerenommeerde Arnold Schoenberg Koor uit Wenen.

Driven by passion & excellence...

Een vijftigtal musici uit heel Europa vormt een muzikale familie die zich verbonden weet door de gedeelde passie om de muziek van Beethoven en zijn tijdgenoten met een specifieke artistieke en historische visie uit voeren in een hedendaagse en frisse speelstijl. Dit heeft geleid tot een 20-tal spraakmakende producties met concerten in prestigieuze concertzalen in heel Europa (Brussel, Amsterdam, Wenen, Berlijn, Bonn, Innsbruck, Ludwigsburg, Baden-Baden). Het speerpunt van de programmatie is Beethoven in de breedte en in de diepte. Le Concert Olympique laat niet alleen zijn composities weerklinken maar investeert ook in wetenschappelijk onderzoek, literatuur, films, lezingen en gastcolleges.

Driven by innovation & people...

Le Concert Olympique is uitgegroeid tot een community met fans van het eerste uur, een gedreven team, talentvolle muzikanten, trouwe sponsors en mecenasen. Ook het Vlaamse ministerie van Cultuur en de KU Leuven steunen op structurele wijze. Samen zijn we ervan overtuigd dat Le Concert Olympique een vooraanstaande en

innovatieve rol kan spelen in 2020, het jubileumjaar van Beethoven waarin wereldwijd zijn 250ste verjaardag gevierd zal worden. Maar ook na 2020 zal het orkest muzikale bakens verzetten en het Europees erfgoed van Beethoven, Haydn en Mozart beschermen, bestuderen en laten weerklinken. Le Concert Olympique staat symbool voor de zoektocht naar vernieuwing en innovatie binnen de context van traditie.

LECONCERTOLYMPIQUE.EU

JAN CAEYERS

Dirigent en musicoloog Jan Caeyers leefde, studeerde en werkte vele jaren in Wenen. Van 1993 tot 1997 was hij assistent van Claudio Abbado bij het Gustav Mahler Jugend Orchester, waar hij nauw samenwerkte met Bernard Haitink en Pierre Boulez.

Jan Caeyers als 'dirigent pur sang'.

Tot 2003 was Jan Caeyers directeur van de Beethoven Academie, een orkest waarmee hij concerten gaf in de belangrijkste concertzalen van Europa. Daarnaast was Jan Caeyers als freelance dirigent actief aan de Opera van Stuttgart, bij orkesten in Berlijn, Parijs, Madrid, Barcelona en Praag, en bij de Filharmonie in Vlaanderen. Hij dirigeerde ook Europese topkoren zoals het Arnold Schoenberg Chor in Wenen en het Nederlands Kamerkoor. In 2010 richtte Jan Caeyers in eigen beheer een nieuw Belgisch orkest op: Le Concert Olympique, intussen hét Europese referentieorkest voor Beethoven en zijn tijdgenoten.

Jan Caeyers als Beethovenbiograaf

Sedert 1995 is Jan Caeyers professor musicologie verbonden aan de Katholieke Universiteit in Leuven. Zijn jarenlange research en expertise rond de componist Beethoven heeft Jan Caeyers geïnspireerd om een spraakmakende biografie te schrijven. Dit resulteerde in het lijvige boek *'Beethoven. Een biografie'*, in 2009 gepubliceerd bij De Bezige Bij. Deze biografie wordt unaniem geloofd,

kent hoge verkoopcijfers en is aan een negende druk toe. In 2012 verscheen bij C.H. Beck in München een Duitse vertaling die meteen een bestseller werd. Intussen wordt er gewerkt aan een Engelse vertaling die in 2020, het jaar waarin wereldwijd Beethovens 250ste verjaardag gevierd wordt, gepubliceerd zal worden.

Jan Caeyers als Beethovenexpert

In 2016 is Jan Caeyers aangesteld als curator bij de Stichting Beethoven-Haus die het Beethovenjaar 2020 in Duitsland coördineert. In mei 2017 was Caeyers gastspreker op het Chelsea Music Festival in New York en in 2018 bracht hij in Brussel een muzikale theatermonoloog over het leven van Beethoven. Jan Caeyers is een veelgevraagd spreker voor lezingen, gastcolleges en tv-documentaires over Beethoven.

JEROEN D'HOE

Jeroen D'hoë (°1968) is een veelzijdig componist en pianist die vanuit hedendaags-klassieke muziek uiteenlopende dialogen aangaat met andere muzikale stijlen en kunstdisciplines, meestal in opdracht van orkesten, ensembles, festivals en musea. Hij behaalde een doctoraat (Doctor of Musical Arts) en Master of Music in compositie bij John Corigliano aan The Juilliard School (New York), naast Masters in compositie (Piet Swerts) en piano (Johan Lybeert en Alan Weiss) aan LUCA School of Arts, Campus Lemmens (Leuven) en een Master in Musicologie (KU Leuven). Jeroen D'hoë won de Nationale Compositiewedstrijd Koningin Elisabeth (2003) en de SABAM-Prijs voor Compositie (2003) met *Toccata-Scherzo* en de Compositiewedstrijd van de Provincie Vlaams-Brabant (2002) met *Festival Anthem*. Hij ontving de Gouden Klaproos-award (SABAM) voor zijn oeuvre in de categorie klassieke compositie (2008). Jeroen D'hoë componeerde *Chamber Symphony* (2019) in opdracht van Le Concert Olympique, *Dances voor viool en piano* (2018) voor Amandine & Laurence Beyer en *Prayer voor viool, saxofoon en piano* in opdracht van Kugoni Trio (2018). Recent componeerde hij ook *Songs for the Crossing* (2017) (op gedichten van Stefan Hertmans)

voor sopraan, koor en orkest in opdracht van Flagey i.s.m. Brussels Philharmonic en het Vlaams Radio Koor, het strijkkwartet *Resonances* (2015) voor het Taurus Quartet en werkte hij samen met het artistiek collectief WildWorks [UK] in het kader van het audiovisueel kunstproject *Once Upon a Castle* (2014) in het Kasteel van Gaasbeek. Jeroen D'hoë componeerde in opdracht van Flagey, Le Concert Olympique, Amandine & Laurence Beyer, Brussels Philharmonic, Vlaams Radio Koor, Youth Orchestra Flanders, Young Belgian Strings, deFilharmonie, Oxalys, New Juilliard Ensemble, Festival van Vlaanderen, Kasteel van Gaasbeek, "Puzzling America" Festival (Leuven), en Musica Sacra Festival Maastricht. Als componist en pianist werkte hij samen met Paul Michiels en Philip Catherine aan *It's a Gas* (2010), een crossover-project op het kruispunt tussen pop, jazz en klassieke muziek.

Jeroen D'hoë ontving het BAEF (Belgian American Educational Foundation) fellowship (1998). Hij is docent compositie, muziekanalyse en muziekgeschiedenis aan Campus Lemmens (LUCA School of Arts), Musicologie (KU Leuven) en het Utrechts Conservatorium.

JEROENDHOE.ORG

OM NAAR UIT TE KIJKEN

Piano day(s)

Het meerdaags festival dat cirkelt rond de piano in zijn verschillende gedaanten en genres loopt van woensdag 27 tot en met zondag 31 maart 2019.

Gratis middagconcerten

Op woensdag 27 maart 2019 zetten we de piano op twee locaties in de stad voor twee middagconcerten. Guy Van Nueten huldigt het nieuwe stadhuis 't Scheep in en Matteo Myderwyk maakt de prachtige en lichte passage van het Vlaams Administratief Centrum - Hendrik van Veldeke onveilig. 's Avonds houden we concerten in vier Hasseltse huiskamers. Guy Van Nueten en Matteo Myderwyk treden 's avonds ook op in intieme kring en de jonge pianoleeuwen Isaak Duerinck en Emmy Wils zorgen voor pianopoëzie en -cabaret in nog twee andere huiskamers.

Quintessence #5 met Frank Braley – za 30 maart 2019

Het is de eerste maal dat het Orchestre Royal de Chambre de Wallonie naar Hasselt komt. Frank Braley is er sinds 2014 muzikdirecteur. En hij is meteen dé pianist die we erbij moésten hebben om één van de vijf Beethoven-pianoconcerto uit te voeren tijdens *Piano day(s)* en zal bovendien ook de bekende *Mondscheinsonate* als passende intro aanbieden.

programma:

Ludwig van Beethoven

Pianosonate nr. 14 cis klein, opus 27/2,

Sonata/quasi una fantasia (Mondscheinsonate) &

Pianoconcerto nr. 1 in C groot, opus 15

Peteris Vasks

Musica dolorosa

Carl Nielsen

Kleine Suite a-Moll, opus 1

Einojuhani Rautavaara

Pelimannit opus 1 (Die Spielleute/The fiddlers)

HET VOLLEDIGE PROGRAMMA OP ccha.be